CZU: 341.232:341.222:351.86(478) DOI: https://doi.org/10.59295/pasfpi2025.02

SECURITATE PRIN COOPERARE: PARTENERIATE FRONTALIERE ALE REPUBLICII MOLDOVA CU ȚĂRILE VECINE ȘI INFLUENȚA LOR ASUPRA SECURITĂȚII NAȚIONALE ȘI FUNCȚIONĂRII FRONTIEREI DE STAT

SECURITY THROUGH COOPERATION: BORDER PARTNERSHIPS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA WITH NEIGHBORHOOD COUNTRIES AND THEIR INFLUENCE ON NATIONAL SECURITY AND THE FUNCTIONING OF THE STATE BORDER

RADU Corneliu
Doctorand, Universitatea de Stat din Moldova,
ORCID: 0009-0005-0959-1956
E-mail: radcor78@gmail.com

Summary. *The forms of territorial cooperation known in academic research and carried out at interstate, regional, or transnational levels are rarely analyzed in direct correlation with the state border and its role within the security architecture. In the case of the Republic of Moldova, the border with Romania represents the external border of the European Union, while the border with Ukraine has become, since February 2022, a sensitive territorial limit with a country at war. These realities require the prioritization of border security as a key element in safeguarding national sovereignty, statehood, and independence. At the same time, this context creates barriers to social, economic, and cultural interaction between neighboring communities. Within this framework, the article proposes the strengthening of cross-border cooperation as a strategic solution for transforming the border from a line of separation into a space of dialogue, exchange, and active collaboration. Such an approach would contribute to enhancing regional resilience, improving the quality of life in border areas, and achieving the Republic of Moldova's primary goal — European integration.*

Key words: *state border, border functions, state border policy, border security, cross-border cooperation, geopolitical matrix.*

Rezumat. *Formele de cooperare teritorială cunoscute în știință și desfășurate în plan interstatal, regional sau transnațional, sunt rareori analizate în corelație directă cu frontiera de stat și cu rolul acesteia în arhitectura de securitate. În cazul Republicii Moldova, frontiera cu România reprezintă frontiera externă a Uniunii Europene și a spațiului Schengen, iar frontiera cu Ucraina a devenit, începând cu februarie 2022, o limită teritorială sensibilă cu un stat aflat în război. Aceste realități impun prioritizarea securității frontaliere ca element esențial în protejarea statalității, suveranității, și independenței naționale. Totodată, acest context creează bariere în calea interacțiunii sociale, economice și culturale dintre comunitățile vecine. În acest cadru, articolul propune consolidarea cooperării frontaliere ca soluție strategică pentru transforma-*

rea graniței dintr-o limită de separare într-un spațiu de dialog, schimb și colaborare activă. O asemenea abordare ar contribui la creșterea rezilienței regionale, îmbunătățirea calității vieții în teritoriile de frontieră și atingerea obiectivului primordial al Republicii Moldova - integrarea europeană.

***Cuvinte cheie**: frontiera de stat, funcțiile frontierei, politica de stat în domeniul frontierei, securitate frontalieră, cooperare frontalieră, matrice geopolitică.*

Introducere

Securitatea națională presupune protejarea intereselor naționale împotriva diferitor tipuri de amenințări. Scopul asigurării securității naționale constă în atingerea și menținerea unui nivel de protecție a individului, societății și statului împotriva amenințărilor interne și externe, care să garanteze dezvoltarea durabilă a țării și realizarea intereselor sale naționale. [1, p. 88-89]

În sensul asigurării securității naționale, este de evidențiat, că protecția individului atrage după sine un nivel corespunzător de viață, crearea condițiilor necesare pentru afirmarea fiecărei persoane în parte, dezvoltarea multilaterală, adaptarea lor la dinamica vieții contemporane. Protecția societății presupune crearea unor condiții adecvate pentru dezvoltarea economiei, științei, tehnicii, culturii, moralității, sănătății publice etc., ca și caracteristici de ansamblu pentru securitatea fiecărei persoane. La rândul său, protecția sau securitatea statului este legată, în primul rând, de menținerea ordinii constituționale, asigurarea suveranității și integrității teritoriale a țării. Complexul de caracteristici corespunzătoare protecției individului, societății și statului se pronunță accentuat în teritoriile de frontieră (adiacente liniei de delimitare teritorială - frontierei), care au fost întotdeauna obiectul unei atenții sporite din partea statelor învecinate, un loc în care interesele ambilor actori (țările vecine) se intersectează sau se suprapun.

Teritoriul de frontieră oglindește nivelul de interacțiune dintre statele vecine, iar relațiile stabilite dintre ele vor corespunde principiului de bună vecinătate. Buna vecinătate este în general înțeleasă ca „o stare de lucruri", „o inevitabilitate" (vecinii sunt dați de istorie și geografie), există de la apariția popoarelor și a statelor și generează două reacții la frontiere: menținerea securității prin soluționarea conflictelor și menținerea relațiilor de cooperare între vecini [2]. Prin urmare, frontierele dintre state sunt oglinda care reflectă starea, profunzimea și transparența interacțiunii dintre acestea.

Interacțiunea dintre state, prin prisma funcțiilor și efectului frontierei de stat, presupune dezvoltarea cooperării teritoriale, factor important în contextul asigurării securității naționale.

Metode și materiale aplicate

În prezentul articol, metodele de analiză, sinteză, statistică și comparație au fost utilizate pe scară largă pentru a studia și a înțelege fenomenele ce au loc la frontiere și în teritoriile adiacente lor. Materialele aplicate sunt sintetizate în publicațiile științifice și în actele normative relevante în domeniu.

Discuțiile și rezultatele obținute

În literatura științifică occidentală sunt evidențiate trei forme principale de cooperare teritorială:

- *cross-border cooperation* – cooperare transfrontalieră (în traducere în limba română), formă de cooperare directă între autoritățile regionale și locale pe diferite părți ale frontierei în toate domeniile de activitate, implicând diferiți actori (guvernamentali și non-guvernamentali) în activitățile lor. Cooperarea transfrontalieră implică o organizare temeinică, ca urmare a dezvoltării istorice îndelungate a contactelor la frontieră;
- *interregional/transborder cooperation* – cooperare interregională/transfrontalieră, cooperare între autoritățile regionale și naționale, a cărei scop este de a dezvolta procese de integrare în grupuri mari de regiuni, unele dintre care nu au conexiuni teritoriale. Legăturile organizaționale în astfel de regiuni sunt, desigur, mai slabe decât în regiunile de frontieră, cauzate de dificultăți ai gestionarării acestor regiuni;
- *transnational cooperation* – cooperarea transnațională, formă de cooperare între țări (uneori permițând participarea regiunilor) într-un anumit domeniu (de exemplu: dezvoltarea regională) prin care se asigură interconectarea unor teritorii mari. Relațiile lor organizaționale pot fi diferite. [3]

Din noțiunile descrise reiese că termenul „transfrontalier", în versiunea română, este utilizat și caracterizează cooperarea „cross-border" și „transborder" în același timp, ceea ce creează confuzie și ambiguitate de înțelegere a sensului.

Constatăm, că, necătând că termenul „cooperare transfrontalieră" este utilizat pe scară largă în știință, până în prezent știința nu a dezvoltat o înțelegere și o interpretare unică a acestui concept, ceea ce afectează, fără îndoială, aplicarea sa practică.

Unele cercetări științifice în cadrul științei despre frontiere - Studiile frontierei (Border studies), cunoscută și ca „Limologie" în mediul academic est-european, prevăd diferite definiții ale cooperării transfrontaliere (cross-border cooperation): 1) ca formă de cooperare interregională, de contacte internaționale ale regiunilor frontaliere; 2) ca o anumită etapă în dezvoltarea integrării politice și economice regionale; 3) ca formă de socializare a populației din regiunile învecinate în condiții de diversitate culturală și toleranță etnică, de formare a comunităților multietnice în cadrul euroregiunilor. [4]

Reprezentantul școlii române de știință, Țoca Constantin-Vasile, se referă la cooperarea „cross-border" ca: „Cooperarea transfrontalieră în cadrul Uniunii Europene ce reprezintă un exemplu de bună-vecinătate pentru comunitatea internațională, este cerința primordială pentru depășirea barierelor de ordin economic, politic și social, este poate cea mai bună practică diplomatică în procesul de menținere și dezvoltare a relațiilor dintre două state vecine. Cooperarea transfrontalieră poate fi percepută și ca un instrument de monitorizare și minimalizare a criminalității transfrontaliere, de reducere a traficului ilegal de persoane și mărfuri." [5, p. 78-94]

Cercetătoarea Rozovel Aliona vede cooperarea transfrontalieră ca și cooperare „transnațională” ce întruchipează „raporturile dintre actorii statali şi non-statali, ce stabilesc legături directe și perpetue între regiunile limitrofe”. [6, p. 125-133]

Reprezentantul școlii ruse de știință, Nikolai M. Mezhevich, consideră că „prin cooperarea transfrontalieră trebuie să fie înțeles setul de acțiuni coordonate: ale autorităților publice de toate nivelele, situate în teritorii adiacente; ale autorităților locale; ale entităților economice; ale organizațiilor publice, instituțiilor științifice și de învățământ; ale instituțiilor financiare, care vizează dezvoltarea și promovarea legăturilor directe, reciproc avantajoase și pe termen lung între întreprinderi, organizații, instituții și cetățenii care locuiesc în teritoriile învecinate, în cadrul proiectelor și programelor internaționale, bilaterale și multilaterale.” [7, p. 21-22]

În Convenția-cadru europeană privind cooperarea transfrontalieră între comunitățile și autoritățile teritoriale (Madrid, 1980), „cooperarea transfrontalieră” (transfrontier cooperation) înseamnă orice acțiune comună care vizează consolidarea și dezvoltarea relațiilor de bună vecinătate între comunitățile teritoriale sau autoritățile aflate sub jurisdicția a două sau mai multe părți contractante și încheierea acordurilor sau înțelegerilor necesare în acest scop. Aceasta se exercită în limitele ariei de competență a comunităților sau autorităților teritoriale stabilite de dreptul intern. Totodată, domeniul de aplicare și natura acestei competențe nu sunt modificate de Convenție [8].

Reprezentantul școlii britanice de știință, Malcolm Anderson referindu-se la prevederile Convenției-cadru de la Madrid (1980), numește forma de cooperare transfrontalieră prevăzută ca cooperare „transborder”. [9]

Convenția, de fapt, utilizează termenul *cross-border*, care este mai apropiat ca sens de modul de interacțiune „cu traversarea liniei frontierei”, și nu de „relația de cooperare dintre teritoriile de frontieră”. Necătând la acestea, modul tradițional de interpretare al acestui concept în literatura științifică din România și Republica Moldova, corespunde termenului „transfrontalier” sensul direct al cărui este „care se află dincolo de graniță” [10].

Dacă împărțim cuvântul „transfrontalier”, ca un cuvânt compus, și analizăm semnificația în limba română a primei sale părți – „trans”, care înseamnă: a) trecere dincolo de, dintr-o parte în alta, traversare, parcurgere; b) dincolo de un anumit spațiu, teritoriu, obiect, fenomen etc., în raport cu ceea ce este exprimat în a doua parte a cuvântului [10, p. 1261], putem concluziona că „transfrontalier” desemnează o cooperare care se desfășoară prin intermediul frontierei, implică traversarea acesteia, trecerea și poziționarea într-un spațiu determinat, fiind orientată de o anumită direcție a acțiunii.

De asemenea, cooperarea transfrontalieră reprezintă relații și acțiuni comune între subiecți ai unor state diferite, care implică traversarea frontierei sau acționează în paralel în cadrul unor programe internaționale și sunt realizate la nivelul comunităților teritoriale, al organelor lor reprezentative și al autorităților publice locale ale țărilor partenere (numărul acestora nu este limitat).

Astfel, concluzionăm că esența noțiunii de cooperare transfrontalieră presupune multipolaritate de abordare. Termenul „transfrontalier" este unul larg și este caracteristic tuturor formelor de interacțiune teritorială, care poate cuprinde orice spațiu după frontiere, nu neapărat limitându-se la teritoriile nemijlocit adiadiacente frontierei de stat. Termenul „cooperare transfrontalieră", tradus în limba română, de fapt, trebuie să presupună doar dezvoltarea cooperării interregionale/transfrontaliere (interregionl/transborder cooperation). Cu toate acestea, actualmente, cooperarea transfrontalieră aste descrisă ca fiind unicul tip de cooperare cu traversarea frontierei de stat. Acest fapt nivelează diferențele mari de conținut a formelor de cooperare teritorială cunoscute în știință. Mai mult, nici o formă de cooperare, precum cea transfrontalieră, interregională sau transnațională, descrise mai sus, nu au impact direct asupra funcționării frontierei de stat, or funcțiile frontierei de stat nu se schimbă în dependență de forma de interacțiune teritorială instituită.

Trebuie remarcat faptul că un număr mare de state au aderat la Convenția-cadru europeană privind cooperarea transfrontalieră între comunitățile și autoritățile teritoriale, adoptată în anul 1980: țările Uniunii Europene, România și Ucraina - țări vecine Republicii Moldova, inclusiv statul moldovenesc.

Republica Moldova, în actele normative interne, pentru toate tipurile de interacțiune teritorială cu traversarea frontierei utilizează termenul „*cooperare transfrontalieră*". Cadrul de reglementare al Republicii Moldova oferă astăzi doar înțelegerea și definirea *cooperării transfrontaliere*, ca unica formă de cooperare teritorială, noțiune conformă Convenției-cadru europeană privind cooperarea transfrontalieră între comunitățile și autoritățile teritoriale (Madrid, 1980).

Studiul sistemului de funcționare a frontierei de stat dintre Republica Moldova cu țările vecine demonstrează lipsa oricăror legături intra și interinstituționale la nivel național și bilateral pentru dezvoltarea cooperării transfrontaliere în teritoriile adiacente hotarelor (teritoriile de frontieră). Frontiera de stat funcționează în interesul asigurării securității naționale și regionale, fiind concentrată, în mare măsură pe acțiunile ce asigură protecția statului [11]. Actualmente, preocupările de bază țin de minimizarea sau neutralizarea amenințărilor, riscurilor și provocărilor existente, ce atentează securitatea frontalieră, și anume:

- Diferendul transnistrean, care este una dintre cele mai grave amenințări la adresa funcționării frontierei de stat a Republicii Moldova. Există riscul constant de escaladare a tensiunilor care ar putea afecta securitatea și stabilitatea funcționării frontierei și a statului moldovenesc în ansamblu.
- Traficul ilegal de droguri și contrabanda. Republica Moldova este expusă riscului de trafic ilicit de substanțe interzise (droguri, substanțe psihotrope etc.), traficului de persoane, contrabandei și altor activități ilegale, facilitate de prezența unor secțiuni vulnerabile, slab controlate ale frontierei. Aceste riscuri pot avea consecințe grave pentru securitatea, stabilitatea și dezvoltarea economică a Republicii Moldova.

- Migrația ilegală. Republica Moldova reprezintă o zonă de tranzit pentru persoanele care încearcă să migreze ilegal în țările europene. Ca urmare a războiului din Ucraina, numărul solicitanților de protecție umanitară din țară a crescut semnificativ, ceea ce pune presiune pe sistemul de protecție și control al frontierei.
- Amenințările hibride precum: atacurile cibernetice, propaganda, dezinformarea și influența externă asupra proceselor politice, economice și sociale din țară, lasă amprentă asupra funcționalității frontierei de stat a Republicii Moldova. Aceste amenințări pot avea un impact negativ pentru securitatea cibernetică, stabilitatea politică și coeziunea socială din țară.

Schimbările geopolitice regionale, în speță, cauzate de război și de instabilitatea din Ucraina, duc la tensiuni regionale, afectează securitatea și stabilitatea frontierelor.

Astfel, constatăm că eforturile autorităților naționale cu competențe la frontieră sunt concentrate exclusiv pe combaterea fenomenelor ilegale ce afectează statul de drept. În speță, la frontiera moldo-română – statul asigură securitatea frontalieră axată pe diminuarea și excluderea amenințărilor și riscurilor în adresa securității interne a Uniunii Europene, la frontiera moldo-ucraineană – autoritățile statului se axează pe acțiuni de combatere a criminalității transfrontaliere, fenomen în ascensiune ca rezultat al conflictului armat declanșat în Ucraina de către Federația Rusă.

Ca rezultat al politicilor actuale în domeniul frontierei de stat, cele mai afectate de restricții în interacțiune sunt populațiile din teritoriile de frontieră atât de la frontiera moldo-ucraineană, cât și de la frontiera moldo-română (frontiera externă a UE și a spațiului Schengen). Cooperarea dintre populațiile numite, care afectează structurile social-economice în spațiul cuprins din teritoriile învecinate de-a lungul hotarelor țărilor vecine, este în dependență directă de normele și regulile restrictive instituite la frontieră.

Prezența frontierelor de stat este obligatorie pentru confirmarea și cimentarea suveranității și independenței statului, iar securitatea lor nu poate fi sub nici o formă exclusă, mai ales în perioada actuală, când schimbările de ordin geopolitic au loc nemijlocit în partea de est a Europei, cu implicarea directă a statului moldovenesc, aliat incontestabil al Ucrainei în asigurarea suveranității și integrității sale teritoriale. Mai mult, și subiectul întegrității teritoriale a Republicii Moldova prin aducerea în câmpul constituțional al segmentului central (transnistrean) al frontierei moldo-ucrainene, este de actualitate constantă.

Totodată, prezența unor frontiere securizate poate reprezenta și un avantaj, atunci când diferite condiții (sociale, economice, culturale, politice și de reglementare) de pe ambele părți pot fi reunite și utilizate în interesul subiecților teritoriilor de frontieră. În aceste condiții relațiile interstatale de bună vecinătate sporesc semnificativ. Pentru acesta, se propune o nouă formă de interacțiune, *cooperarea frontalieră*, diferită de forma clasică de cooperare transfrontalieră, descrisă de Convenția-cadru

de la Madrid, dar care nemijlocit va îmbina aspectele de funcționare a frontierei cu necesitățile de dezvoltare a populațiilor din teritoriile adiacente ei.

Pentru a face o diferență de conținut și esență dintre cooperarea transfrontalieră și cooperarea frontalieră, se consideră necesară următoarea explicație: *cooperarea transfrontalieră* este cooperarea interstatală în cadrul căreia, funcțiile frontierelor nu se schimbă, realizând sarcina principală de separare a teritoriilor, realizată, de regulă, prin funcția de barieră; *cooperarea frontalieră*, la rândul său, este cooperarea dintre două state în limitele special definite ale teritoriilor de frontieră, în cadrul căreia funcția frontierelor este, în mod obligatoriu, schimbată – de la barieră (divizare), la formarea unui spațiu comun de cooperare.

Pentru Republica Moldova, cooperarea frontalieră ar trebui să constituie forma de cooperare directă între teritoriile adiacente cu țările vecine, România și Ucraina, situate geografic de-a lungul frontierei comune, ce face posibilă utilizarea particularităților acestor teritorii pentru creșterea eficienței cooperării social-economice, de mediu, culturale și altor tipuri de cooperare.

Teritoriile de frontieră în care se dezvoltă cooperarea frontalieră sunt teritoriile adiacente frontierei de stat, care absorb cea mai mare influență a frontierei și a țării învecinate și care au un potențial special, suplimentar de dezvoltare și de cooperare internațională „potențial specific al spațiului de frontieră", ce constă din următoarele componente sau factori:

1) amplasarea geografică – în apropierea de frontiera de stat;
2) infrastructura specifică a teritoriului de frontieră;
3) posibilitatea utilizării pe scară largă a resurselor și potențialului teritoriului de frontieră al țării vecine;
4) posibilitatea dezvoltării diverselor forme de cooperare internaţională. [12, p. 19-20]

Din punct de vedere funcțional, cooperarea frontalieră, în opinia autorului, va include trei domenii distincte: primul, legat de realizarea funcțiilor locale - asigurarea legăturilor social-economice și culturale ale populației teritoriilor de frontieră, dezvoltarea comerțului frontalier, rezolvarea problemelor de mediu, furnizarea de servicii medicale, educaționale și culturale; al doilea, legat de interacțiunea teritoriilor de frontieră întru realizarea funcțiilor naționale: transport, protecția frontierei și asigurarea protecției spațiului economic național, prevenirea și eliminarea consecințelor dezastrelor naturale etc.; a treia direcție va constitui activitatea economică externă a regiunilor de frontieră.

Eficacitatea cooperării frontaliere poate fi atinsă sistemic, atunci când există un cadru legal adecvat, conexiuni orizontale și verticale, cooperare la toate nivelele și mecanisme de coordonare a acțiunilor tuturor participanților cooperării frontaliere.

Caracterul cooperării frontaliere este determinat de o serie de factori și condiții, precum:

1) prezența frontierelor recunoscute și oficializate internațional;

2) starea infrastructurii de frontieră, inclusiv punctele de trecere;
3) nivelul relaţiilor politice şi al relaţiilor de cooperare care s-au dezvoltat la nivel interstatal între ţările vecine;
5) nivelul necesar de securitate din teritoriile de frontieră ale statelor vecine;
4) nivelul de dezvoltare social-economică al regiunilor de frontieră și potențialul care poate fi utilizat pentru cooperarea frontalieră;
6) prezența legislației care reglementează relațiile tuturor participanților la implementarea activității internaționale în teritoriile de frontieră;
7) particularitățile etno-culturale ale teritoriilor de frontieră și legăturile istorice care s-au dezvoltat între comunitățile locale;
8) potențialul de dezvoltare al teritoriilor de frontieră.

Cooperarea frontalieră trebuie să devină pentru Republica Moldova una din cele mai importante direcții ale *politicii de stat în domeniul frontierei* pentru dezvoltarea cooperării interstatale, făcând posibilă utilizarea pe scară largă a oportunităților și particularităților teritoriilor de frontieră.

Pentru cooperarea Republicii Moldova cu România în acest format persistă o serie de factori favorabili:

➢ în primul rând, un factor important reprezintă trecutul istoric al popoarelor din Republica Moldova, Ucraina și România. În ceea ce privește relațiile cu rezidenții din regiunile de frontieră ale Ucrainei, acestea au fost și rămân foarte apropiate, formate în trecut prin faptul că ambele popoare au făcut parte din URSS. Teritoriile din apropierea frontierei comune sunt dens populate. În Republica Moldova, în apropierea frontierei, locuesc comunități mari de ucraineni, precum și în Ucraina - comunități de moldoveni, care au un interes constant pentru interrelații în sfera social-culturală. De asemenea, este de remarcat existența unor interese economice destul de puternice ale populației din teritoriile de frontieră de pe ambele părți ale frontierei. Utilizarea resurselor naturale ale acestor teritorii și a apelor de frontieră, relațiile comerciale, sunt, astăzi, caracteristice unei relații conjugate dintre aceste două popoare vecine. Războiul în desfășurare pe teritoriul Ucrainei, a stimulat și relațiile umanitare: miile de cetățeni ucraineni din teritoriile afectate și-au găsit refugiu în localitățile din Republica Moldova, cu precădere, în cele amplasate de-a lungul frontierei de stat comune și în teritoriul din stânga Nistrului. Ce ține de legăturile de rudenie care s-au format de-a lungul timpului între populația indigenă din teritoriile situate în apropierea frontierelor de stat stimulează deschiderea către activități comune. Limba, tradițiile, obiceiurile și comportamentul populației Republicii Moldova sunt identice cu limba, tradițiile și comportamentul populației din România. Din acest motiv, statul moldovenesc acordă prioritate menținerii și îmbunătățirii relațiilor de cooperare cu România;

➢ în al doilea rând, Republica Moldova este cel mai apropiat vecin al României, care tinde spre aderare la Uniunea Europeană. În acest context, România, ca stat membru al UE, oferă tot sprijinul posibil pentru aprofundarea relațiilor în formatul

UE - Republica Moldova. România contribuie la eforturile Republicii Moldova prin activități specifice de dezvoltare a tuturor ramurilor de cooperare, sprijinind astfel dezvoltarea economică, socială și culturală ale părții moldovenești.

➢ în al treilea rând, aspirațiile identice, comune, în mare măsură, ale Republicii Moldova și Ucrainei de aderare la Uniunea Europeană, care, la rândul său, au dus la adaptarea cadrului normativ intern ale celor două state cu aquis-ul Uniunii Europene, constituie, un punct forte de plecare pentru crearea condițiilor favorabile dezvoltării teritoriilor de frontieră. În acest sens, organizarea acțiunilor comune pentru dezvoltarea tuturor aspectelor cooperării poate fi realizată pe principiul unei *matrici geopolitice,* ca cooperare între statele ce au o amplasare geografică comună, stabilesc obiective strategice similare și au orizonturi politice similare, bazate pe fundamente istorice și asemănări culturale, cu atragerea inclusivă a Ucrainei (ca țară vecină) în aceleași condiții. Republica Moldova, România și Ucraina sunt cele care au toate caracteristicile matricei geopolitice: politica de bună vecinătate și asistență reciprocă; o politică externă comună pe probleme strategice de cooperare și aderare la Uniunea Europeană și NATO; cooperare în toate domeniile: economică, culturală, socială și de securitate.

Astfel, considerăm că multinaționalitatea, rudenia spirituală și social-culturală caracteristică Republicii Moldova și teritoriilor adiacente țărilor învecinate ale României, prezența intereselor comune economice, de mediu, sociale și de altă natură, sunt condiții favorabile pentru dezvoltarea cooperării frontaliere.

Organizațional, cooperarea frontalieră trebuie să se desfășoare în baza acordurilor internaționale încheiate. În acest sens, imperativ se consideră inițierea relațiilor de cooperare fronalieră dintre Republica Moldova cu România și Ucraina pentru a dezvolta cooperarea dintre teritoriile de frontieră, pentru implementarea în aceste teritorii a soluțiilor comune pentru problemele similare în domeniul economiei, ecologiei, utilizării apelor, dezvoltării în comun a programelor culturale, conservării și păstrării patrimoniului cultural istoric, etc.

Teritoriile de frontieră ale Republicii Moldova cu cele ale țărilor vecine sunt viabile pentru o interacțiune cuprinzătoare, a cărei forță motrice sunt orașele mari și mijlocii, localitățile cu potențial de dezvoltare. Amplasarea lor în apropierea frontierei necesită dezvoltarea infrastructurii de transport pentru comunicații, cu un număr mare de opțiuni de trecere a frontierei pentru comoditate. În practică, acest lucru ar permite teritoriilor multiculturale, dezvoltate divers, situate la „periferie" să revină în centrul vieții sociale și economice prin lobby pentru activitățile economice și culturale locale, cu sprijinul constant din partea guvernelor statelor vecine. În acest sens, statele ar trebui să se preocupe de îmbunătățirea, de comun, a stării rețelelor de transport, a transporturilor propriu-zise, să sporească în mod semnificativ posibilitățile de traversare a frontierei prin instituirea și operaționalizarea de noi puncte de trecere, adaptarea procedurală a infrastructurii punctelor de trecere existente la nevoile interacțiunii frontaliere (de exemplu: formarea coridoarelor separate

pentru trecerea frontierei de către populația băștinașă din teritoriile de frontieră), fapt ce va impulsiona semnificativ creșterea producției și a cifrei de afaceri comerciale de bunuri și servicii.

Pentru rezidenții teritoriilor de frontieră, trecerea frontierei ar trebui să implice un control minim din partea autorităților competente relevante. În acest scop, se propune: adaptarea normelor privind micul trafic de frontieră [13], reglementat la frontiera moldo-română, pentru crearea unor condiții speciale, facilitare pentru trecerea frontierei de către persoane, mijloace de transport, mărfuri și bunuri, antrenate în activități de cooperare frontalieră.

În vederea dezvoltării cooperării frontaliere, se necesită a fi luată o decizie convenită a autorităților de frontieră din Republica Moldova și România cu privire la acțiunile comune de implementare a tuturor aspectelor legate de funcționarea frontierei în interesul cooperării teritoriale.

Cu părere de rău, actualmente, niciuna dintre strategiile de dezvoltare și funcționare a frontierei de stat a Republicii Moldova și României nu au luat în considerare problema dezvoltării teritoriilor de frontieră, implicit a cooperării frontaliere.

Concluzii

Cooperarea frontalieră presupune forma de interacțiune teritorială ce implică adaptarea politicilor de stat în domeniul frontierei concentrate pe realizarea obiectivelor de asigurare a securității naționale și regionale, spre îmbinarea lor cu soluționarea unui spectru larg de probleme ce țin de dezvoltarea teritoriilor populate, adiacente frontierei.

Pentru Republica Moldova, cooperarea frontalieră va contribui la minimizarea impactului provocărilor asupra dezvoltării spațiului frontalier, precum: dezechilibrele demografice și îmbătrânirea populației, accelerarea transformării tehnologice, securitatea energetică, inegalitatea socială, epuizarea resurselor naturale etc. În același timp, cooperarea frontalieră va juca un rol important în europenizarea economică, socială și culturală a frontierei, ceea ce va duce la principalul rezultat scontat – echivalarea nivelului de dezvoltare al teritoriilor.

Cele relatate mai sus vor contribui la promovarea ideii europene. Interacțiunea frontalieră a oamenilor și capacitatea acestora de a lucra împreună cu vecinii lor vor crea avantajul necesar pentru dezvoltarea social-economică și culturală a țărilor vecine, pentru a îndeplini obiectivul startegic al Republicii Moldova de aderare la Uniunea Europeană. Procesul de integrare trebuie să înceapă cu frontierele, iar cooperarea frontalieră pe care o propunem va contribui la realizarea acestui deziderat.

Referințe bibliografice

1. Сакович В. *Национальная безопасность Республики Молдова в контексте современных процессов глобализации и интеграции: теория, методология, прикладной анализ. Учебно-методическое пособие*. Кишинёв, Гос. ин-т

международных отношений Молдовы, 2016, 570 с. ISBN: 978-9975-56-308-6.
2. Brie M. *The European Neighborhood Policy, Mass-media and Cross-border Co-operation*. *În: Munich Personal RePEc Archive*, 2013, Paper No. 44075. [accesat: 26.04.2023]. Disponibil: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/44075/1/MPRA_paper_44075.pzdf.
3. *A practical guide to cross-border cooperation*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 1992, 112 p. ISBN 92-826-3143-5.
4. Давидов Д. *Приграничное и трансграничное сотрудничество как фактор развития эксклавного региона России*. УДК 327:339.92(470.26). [accesat: 28.04.2023]. Disponibil: https://cyberleninka.ru/article/n/prigranichnoe-i-transgranichnoe-sotrudnichestvo-kak-faktor-razvitiya-eksklavnogo-regiona-rossii.
5. Țoca C., Morozan A. *Cooperarea transfrontalieră România – Republica Moldova. studiu de caz: evaluarea proiectului SMURD. În: Relații Internaționale Plus*, 1(15)/ 2019. ISSN 1857-4440 /ISSNe 2587-3393.
6. Rozovel A. *Legislative framework and basic principles defining the relations of transnational cooperation between the Republic of Moldova and Romania. În: Intellectus, nr. 1/2022*, ISSN 1810-7079 /ISSNe 1810-7087.
7. Межевич Н. *Справочник по приграничному сотрудничеству*. СПб: Издательство СЗАГС, 2005, 420 с.
8. *Convenția-cadru europeană privind cooperarea la frontieră între comunitățile sau autoritățile teritoriale, nr. 83 din 21.5.1980. În: Tratatele internaționale*, 2001 nr. 28, articolul 83.
9. Anderson M. *Transborder Co-operation: An Assessment. In: The NEBI Yearbook 2000: North European and Baltic Sea Integration.* Springer-Verlag Berlin and Heidelberg GmbH & Co. KG, 2012, 485 pp. P. 201-216. ISBN: 9783642635410.
10. *Dicționarul explicativ român*. [accesat: 22.04.2024]. Disponibil: https://dexonline.ro/definitie/transfrontalier.
11. Radu C. *Politica de stat a Republicii Moldova privind managementul frontierelor şi cooperarea transfrontalieră. abordări practice. În: Revista Universul Juridic*, nr. 2/2023, ISSN 2393-3445.
12. Шинковский, М., Бакланов П. *Трансграничный регион: понятие, сущность форма: монография.* Владивосток: Дальнаука, 2010, 275 с. ISBN: 580441075X, 9785804410750.
13. *Acord între Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României privind micul trafic de frontieră, nr. AMAIE217/2015 din 13.11.2009.* În: *Tratatele internaționale*, 2015 nr. 47, art. 217.